II

(Säädökset, joita ei tarvitse julkaista)

KOMISSIO

KOMISSION PÄÄTÖS,

tehty 12 päivänä maaliskuuta 1997,

valtion tuesta Aircraft Services Lemwerderille (ASL)

(Ainoastaan saksankielinen teksti on todistusvoimainen)

(ETA:n kannalta merkityksellinen teksti)

(97/753/EY)

EUROOPAN YHTEISÖJEN KOMISSIO, joka

ottaa huomioon Euroopan yhteisön perustamissopimuksen ja erityisesti sen 93 artiklan 2 kohdan ensimmäisen alakohdan,

ottaa huomioon Euroopan talousalueesta tehdyn sopimuksen ja erityisesti sen 62 artiklan 1 kohdan ensimmäisen alakohdan,

on kehottanut niitä, joita asia koskee, esittämään huomautuksensa perustamissopimuksen 93 artiklan 2 kohdan ensimmäisen alakohdan mukaisesti,

sekä katsoo seuraavaa:

I

Komissio päätti 30 päivänä toukokuuta 1995 aloittaa 93 artiklan 2 kohdan mukaisen menettelyn tuesta, jota Niedersachsenin osavaltion viranomaiset olivat myöntäneet siviililentokoneiden huoltoon ja muuntamiseen erikoistuneelle yritykselle Aircraft Services Lemwerder GmbH:lle (ASL). Yrityksen toimipaikka on Lemwerder, joka on taantunut alue ja oikeutettu saamaan 1 päivästä tammikuuta 1995 alkaen alueellista tukea perustamissopimuksen 92 artiklan 3 kohdan c alakohdan mukaisesti.

Tehdas oli vuoteen 1993 osa DASAa. Kyseisenä vuonna yritys päätti sulkea Lemwerderin tehtaansa ja lopettaa siellä hoidetun siviililentokoneiden huollon ja muuntamisen ja siirtää sotilaslentokoneisiin liittyvän toimintansa DASAn Manchingin tehtaaseen Baijeriin. Niedersachsenin osavaltio puuttui asiaan ja teki DASAn kanssa sopimuksen siviili-ilmailualan toiminnan säilyttämisestä Lemwerderissä. Lisäksi se antoi erään konsulttitoimiston tehtäväksi laatia lausunnon mahdollisuuksista jatkaa siviililentokoneiden huoltoa itsenäisenä toimintana.

Lausunto sulkee pois DASAn mahdollisena liikekumppanina Lemwerderin tehtaalla. DASA päätti lopettaa siviililentokoneiden huoltotoimintansa, koska hintojen rajun laskun ja maailmanlaajuisen ylikapasiteetin vuoksi se ei enää ollut taloudellisesti kannattavaa.

Tämän vuoksi Lemwerderin toiminnan jatkamiseksi tarvittiin ratkaisevia toimenpiteitä työllisyyden, työajan ja palkkojen suhteen.

Ylikapasiteetti arvioitiin lausunnossa tulevaisuudessa todennäköisesti vakioksi 25–30 prosentiksi, kysynnän vuotuinen kasvu arvioitiin ainoastaan 3–4 prosentiksi, niin että vuoden 2000 jälkeen markkinat olisivat ostajan markkinat. Lausunnossa suositeltiin Lemwerderin toiminnan keskittämistä siviililentokoneiden huoltoon ja päivittäiseen kunnossapitoon, muutoksiin, muuttamiseen, varustamiseen, maalaukseen ja korjauksiin. Tätä toimintaa voitaisiin täydentää muun muassa tutkimukseen ja kehittämiseen, logistiikkaan ja koulutukseen sekä osien kunnossapitoon ja korjaukseen liittyvällä toiminnalla.

Lausunnossa työn tuntihintana pidettiin 44:ää Yhdysvaltain dollaria kunnossapidon ja 75:tä dollaria maalauksen osalta ja dollarin vaihtokurssi oli 1,70 Saksan markkaa (tällä hetkellä vaihtokurssi on noin 1,65 Saksan markkaa oltuaan kahden vuoden ajan 1,50 Saksan markkaa), minkä perusteella tultiin siihen tulokseen, että Lemwerderin tehtaan toiminnan jatkaminen taloudellisesti kannattavalla tavalla edellytti vähintään 400 000 työtunnin tilauskantaa ja noin 42 miljoonan Saksan markan liikevaihtoa.

Tämän lausunnon perusteella Niedersachsenin osavaltio päätti perustaa uuden yrityksen nimeltään ASL Aircraft Services Lemwerder GmbH (ASL). Tämä yritys osti DASAn Lemwerderin tehtaan koko omaisuuden yhden Saksan markan hintaan. Niedersachsenin osavaltio antoi ASL:lle 10 miljoonan Saksan markan osakepääoman, josta 3,25 miljoonaa Saksan markkaa maksettiin välittömästi; Saksan viranomaisten mukaan loput maksettaisiin vuoden 1996 loppuun mennessä. ASL on kokonaan valtiollisen Norddeutsche Landesbank Girozentralen tytäryhtiön omistuksessa. Liiketoiminnallisen vastuun ASL:stä kantaa kuitenkin Niedersachsenin osavaltio, joka turvaa (muodollisen) omistajan Norddeutsche Landesbankin kaikilta kolmansien esittämiltä taloudellisilta ja oikeusvaateilta.

ASL erikoistui siviililentokoneiden huoltoon ja muuntamiseen. DASAn entisen tehtaan toiminta sotilasilmailun alalla siirrettiin 30 päivään kesäkuuta 1996 mennessä vähitellen DASAn Manchingin tehtaalle Baijeriin.

DASA maksoi ASL:lle 80 miljoonaa Saksan markkaa, jotka DASAn olisi ollut maksettava sosiaalimaksuina (64,5 miljoonaa Saksan markkaa) ja eläkekorvauksina (27,5 miljoonaa Saksan markkaa) sulkiessaan Lemwerderin tehtaan. Tämä määrä merkittiin ASL:n taseeseen varauksena, mutta osalla siitä rahoitettiin negatiivinen kassavirta, joka rakenneuudistuksen odotettiin aiheuttavan. Jotta ASL voisi käyttää 60 miljoonan Saksan markan suuruisen osan tästä määrästä likvideinä varoina, osavaltio antoi ASL:lle yksipuolisen takuuilmoituksen sosiaalimaksujen ja eläkekorvausten maksamisesta tähän määrään asti siinä tapauksessa, että yritys ei osoittautuisi elinkelpoiseksi.

DASA oli myös ilmoittanut olevansa valmis siirtämään tietyt tilaukset ASL:lle vuoden 1998 loppuun asti. Näihin kuuluvat sotilaslentokoneiden osien kunnossapito ja korjaaminen, mikä takaa 160 000 työtuntia vuodessa.

Rakenneuudistuksen aikana ASL vähensi työvoimaa 1 200 henkilöstä 575 henkilöön 30 päivään kesäkuuta 1996 mennessä. Arvioiden työn keskimääräiseksi tuntihinnaksi 80 Saksan markkaa (54 Yhdysvaltain dollaria) ja vuotuiseksi työtuntien määräksi 400 000 tuntia yritys katsoi, että (itse arvioitujen) 16,5 miljoonan Saksan markan tappioiden jälkeen vuonna 1995, 15,3 miljoonan vuonna 1996 ja 10,3 miljoonan vuonna 1997 vuosi 1998 olisi kannattava. Vuoden 1998 positiivinen tulos perustui oletukseen, että rakenneuudistus saadaan valmiiksi, markkinatilanne huollon alalla paranee ja hinnat nousevat kyseisenä ajankohtana. Komissiolle esitettyjen arvioiden perusteella liikevaihto on 47,2 miljoonaa Saksan markkaa vuonna 1995, 63,2 miljoonaa Saksan markkaa vuonna 1996 ja noin 65 miljoonaa Saksan markkaa vuodesta 1997 alkaen.

Parantaakseen yrityksen kilpailukykyä työntekijät ovat suostuneet siihen, että palkkoja leikataan 10 prosenttia 1 päivästä tammikuuta 1995 ja edelleen 7 prosenttia 1 päivästä tammikuuta 1996 yleisen tulosopimuksen ylittävältä osalta. Lisäksi sovittiin joustavammasta työajasta, jonka mukaan viikoittainen työaika on enintään 50 tuntia (mukaan lukien viikonloput) ilman erillistä rahallista korvausta.

Sen lisäksi, että ASL vähensi työvoimaansa 1 200 henkilöstä 575 henkilöön 30 päivään kesäkuuta 1996 mennessä, se vähensi kapasiteettiaan sotilaskoneiden huollon alalla 75 prosenttia ja siviilikoneiden huollon alalla 30 prosenttia.

Komissio tutki mainitut toimenpiteet EY:n perustamissopimuksen 92 artiklan nojalla ja tuli siihen tulokseen, että Niedersachsenin osavaltion toimenpiteet eli sekä 10 miljoonan Saksan markan suuruinen pääomasiirto että 60 miljoonan Saksan markan suuruinen yksipuolinen takuuilmoitus voivat olla valtion tukea. Kyseiseen aikaan komissio epäili suuresti, voitiinko tukiin soveltaa EY:n perustamissopimuksen 92 artiklan 3 kohdan poikkeusmääräyksiä ja vaikeuksissa olevien yritysten pelastamiseen ja rakennemuutokseen myönnettävää valtion tukea koskevia suuntaviivoja [1] ja päätti tämän vuoksi 30 päivänä toukokuuta 1995 aloittaa 93 artiklan 2 kohdan mukaisen menettelyn.

II

Saksan viranomaiset toimittivat kirjeillä 27 päivältä kesäkuuta 1995, 27 päivältä syyskuuta 1995 ja 29 päivältä marraskuuta 1995 huomautuksensa komission päätökseen aloittaa 93 artiklan 2 kohdan mukainen menettely ASL:lle myönnettyjen tukien osalta.

Saksan viranomaisten mukaan Niedersachsenin osavaltion myöntämä 10 miljoonan Saksan markan suuruinen pääoma ei ollut valtion tukea 92 artiklan 1 kohdan mukaisessa merkityksessä, koska Niedersachsenin osavaltio käyttäytyi kuten jokainen yksityinen sijoittaja olisi käyttäytynyt. ASL:n rakenneuudistuksesta oli seurannut huomattavia kustannussäästöjä, joiden ansiosta ASL saattoi toimia yhtä joustavasti kuin keskisuuri yritys.

[1] EYVL C 368, 23.12.1994, s. 12

Palkkoja ja ylimääräisiä etuja oli leikattu. Työvoimaa oli vähennetty 30 päivään heinäkuuta 1996 mennessä edelleen 782 henkilöstä 575 henkilöön. Kokonaistyöaika oli muutettu joustavammaksi. Neuvottelut mahdollisten kotimaan lentokoneasiakkaiden kanssa olivat käynnissä, ja Indonesian valtion holding-yhtiö IPTN oli ilmaissut kiinnostuksensa ostaa 25,1 prosenttia ASL:stä. Kaikki tämä viittasi siihen, että alkuvaiheen tappiot voitaisiin tasata ja kohtuullisia voittoja oli odotettavissa. Tätä taustaa vasten jokainen taloudellisesti toimiva ja markkinamahdollisuudet huomioon ottava sijoittaja päättelisi, että rahallinen osallistuminen tällaiseen yritykseen on kannattavaa. Komissio oli arvioidessaan kannattavuusnäkymiä keskittynyt liikaa sille esitettyihin suunnitelmiin. Olisi taloudellisten realiteettien vastaista, jos markkinataloudessa toimivan yrityksen käyttäytymisen oletettaisiin riippuvan ainoastaan tietyistä liiketoimintamahdollisuuksista. Kaiken tämän huomioon ottaen Niedersachsenin osavaltio oli Saksan viranomaisten mielestä käyttäytynyt kuten jokainen yksityinen sijoittaja olisi käyttäytynyt.

Saksan viranomaiset korostivat 60 miljoonan Saksan markan suuruisesta yksipuolisesta takuuilmoituksesta, että sitä kautta ASL saatoi käyttää DASAlta saadut varat likvideinä varoina vähentämättä työntekijöiden saatavia siinä tapauksessa, että ASL tekisi konkurssin tai yrityksessä tapahtuisi muita huomattavia muutoksia. Saksan viranomaiset korostivat, että yksipuolista takuuilmoitusta käytettäisiin ainoastaan, jos yrityksestä tulisi maksukyvytön tai jos henkilökuntaa edelleen vähennettäisiin runsaasti, ja sitä käytettäisiin vain ASL:n työntekijöiden, ei kuitenkaan ASL:n hyväksi.

Saksan viranomaiset ovat vakuuttuneita, että ASL voi saavuttaa kannattavuuskynnyksen. Vuoden 1995 ensimmäisenä puoliskona ASL:n keskimääräinen tuntihinta oli 90,91 Saksan markkaa ja työtuntien kokonaismäärä oli 375 000 tuntia (huolto: 165 000 työtuntia, 70 Saksan markkaa per tunti; osat: 110 000 työtuntia; 120 Saksan markkaa per tunti). ASL:n kapasiteetti oli käytössä kokonaisuudessaan. Uusien tilauksien suhteen esiintyi jopa pullonkauloja. Vuodelle 1995 odotettiin tilauksia yhteensä 500 000 työtunnin edestä, mikä ylitti konsulttitoimiston ja ASL:n omat ennusteet 25 prosentilla. Lisäksi ASL ei juurikaan ollut riippuvainen Yhdysvaltain dollarin kurssikehityksestä, koska 70 prosenttia ASL:n liiketoiminnasta tapahtuu Saksan markoissa.

Saksan viranomaisten lokakuussa 1995 esittämän tuloslaskelman mukaan vuoden 1995 kokonaisliikevaihto on 73 miljoonaa Saksan markkaa, mikä ylittää ASL:n suunnitelmat 50 prosentilla ja konsulttitoimiston ennusteet 100 prosentilla, ja tappiot jäävät 15 miljoonaan Saksan markkaan eli hiukan alle odotetun 16,5 miljoonan Saksan markan.

III

Komissio toimitti 26 päivältä tammikuuta 1996 kirjeellä Saksan viranomaisille kolmansien eli yhden saksalaisen ja yhden tanskalaisen kilpailijan huomautukset, jotka se oli saanut julkaistuaan komission päätöksen menettelyn aloittamisesta [1].

Saksalainen kilpailija korosti, että ASL toimii markkinoilla, jotka vähintään seuraavat viidestä kahdeksaan vuotta olivat ostajien markkinat, ja joilla oli jatkossa arviolta 30 prosentin ylikapasiteetti. Tämän vuoksi lentokoneiden huoltoyritys tarvitsee huomattavan määrän kotimaan lentokoneasiakkaita selvitäkseen. Suurilla lentoyhtiöillä on omat huoltoyrityksensä, ja ne optimoivat pääomansa ja työvoimansa hankkimalla lisätöitä pienemmiltä lentoyhtiöiltä, jotka ostajien markkinoiden vuoksi eivät investoi omaan huoltokapasiteettiin. Koska ASL:llä ei ole kotimaan lentokoneasiakkaita eikä erityisiä suhteita suuriin lentoyhtiöihin, se on täysin riippuvainen satunnaisista markkinoista. Saksalainen kilpailija huomautti myös, että vuoden 1995 lopussa ASL ilmoitti julkisuudessa pyrkivänsä kustannusperustaan, jossa työn tuntihinta olisi alle 100 Saksan markkaa. ASL on kuitenkin tarjonnut palveluksiaan hintaan, joka on jopa 25 prosenttia alle tämän tavoitehinnan. Tällainen markkinakäyttäytyminen on mahdollista ainoastaan Niedersachsenin osavaltion antamien likvidien varojen ansiosta, joita yksikään yksityinen sijoittaja ei olisi antanut.

Tanskalainen kilpailija ilmaisi huolestumisensa ASL:lle myönnetystä tuesta ja painotti, että tällainen tuki vääristäisi kilpailua tavalla, jota jo muutenkin kylläätyneillä markkinoilla ei voida hyväksyä.

IV

Saksan viranomaiset toimittivat vastauksensa kolmansien huomautuksiin kirjeellä 21 päivältä helmikuuta 1996.

Kirjeessä korostettiin, että vastoin kilpailijoiden väitteitä ASL oli onnistunut hankkimaan huomattavan määrän kotimaisia lentokoneasiakkaita. Yhteensä se oli saanut 31 tilausta neljältä lentoyhtiöltä (kahdelta saksalaiselta, yhdeltä tanskalaiselta ja yhdeltä islantilaiselta lentoyhtiöltä). ASL oli tarjonnut näille lentoyhtiöille palveluitaan maailmanmarkkinahintaan. Samaan aikaan ASL kävi neuvotteluita muiden lentoyhtiöiden kanssa laajentaakseen kotimaista lentokoneasiakaskuntaansa.

[1] EYVL C 295, 10.11.1995, s. 17

Viranomaiset viittasivat myös siihen, että vuonna 1995 ASL sai tilauksia 537 000 työtunnin verran, mikä ylitti konsulttitoimiston arvion 34 prosentilla, ja sen liikevaihto oli 80 miljoonaa Saksan markkaa, mikä oli huomattavasti enemmmän kuin arvioitu 47 miljoonaa Saksan markkaa. Yrityksen tulos oli ainoastaan 10 miljoonaa Saksan markkaa tappiollinen; vuonna 1996 tappion oletettiin olevan vielä pienempi eli 7 miljoonaa Saksan markkaa.

Lisäksi Saksan viranomaiset korostivat, että ASL leikkasi edelleen kustannuksiaan, jotka vuonna 1995 olivat 125 Saksan markkaa työtuntia kohden, ja jotka voitaisiin laskea lähelle 100 Saksan markkaa vähentämällä työvoimaa edelleen (575 henkilöön) vuonna 1996.

Yksipuolisesta takuuilmoituksesta Saksan viranomaiset totesivat edelleen, että Niedersachsenin osavaltion sitoumukset koskivat ainoastaan työntekijöiden turvaamista ASL:n konkurssin varalta, ei itse ASL:ää. Yksipuoliseen takuuilmoitukseen ei liittynyt velvoitteita tehdä pääomasiirtoja yritykseen.

V

Komissio suostui heinäkuussa 1996 Saksan viranomaisten pyyntöön siirtää lopullisen päätöksen tekemistä, koska ASL:ää varten laadittiin uusi suunnitelma, jolla ASL yksityistettäisiin uudelleen ja liiketoiminnallinen vastuu siirrettäisiin kokonaisuudessaan uusille sijoittajille.

Saksan viranomaiset toimittivat 4 päivänä lokakuuta 1996 komissiolle kaksi kirjallista aiesopimusta. Ensimmäisessä Indonesian valtion holdingyhtiö IPTN ilmaisi halunsa hankkia 25,1 prosenttia ASL:n osakkeista, toisessa kolmen yksityisen sijoittajan ryhmä ilmaisi kiinnostuksensa loppujen 74,9 prosentin hankkimiseen. Osakkeiden hankkimisen jälkeen ne olisivat valmiita tarjoamaan ASL:lle rahoitusyhtiön kautta 10 miljoonan Saksan markan edestä omaa pääomaa.

Yksityistämissopimukset oli tarkoitus allekirjoittaa vuoden 1996 lokakuun lopussa.

Saksan viranomaiset totesivat myös, että ASL ei ollut voinut käyttää kaikkia DASAlta saamiaan 80 miljoonan Saksan markan likvidejä varoja vapaasti, koska ASL oli joutunut maksamaan DASAlle jo vuonna 1994 takaisin 35 miljoonaa Saksan markkaa, jotta DASA pystyisi maksamaan DASAlle jääneiden työntekijöiden suunnitelman mukaiset sosiaalimaksut. Lisäksi ASL:n oli maksettava sosiaalimaksuja koskevan suunnitelman puitteissa 250 erotetulle omalle työntekijälleen 6 miljoonaa Saksan markkaa korvauksia. Lopuksi ASL oli maksanut DASAlle vuonna 1994 9 miljoonaa Saksan markkaa saamistaan varastoista.

Näin alkuperäisestä 80 miljoonasta Saksan markasta oli likviditeettiä varten jäljellä ainoastaan 30 miljoonaa Saksan markkaa.

Komission vaatimuksesta Saksan viranomaiset esittivät 6 päivänä marraskuuta 1996 jäljennökset yksityistämissopimuksista sekä ASL:n uusimmasta tuloslaskelmasta.

Saksan viranomaisten mukaan ASL luovutettiin 31 päivänä lokakuuta 1996. IPTN ei kuitenkaan ostanut 25,1 prosenttia ASL:n osakkeista, koska indonesialainen holding-yhtiö vaatii ASL:n likviditeettiä ja omaa pääomaa koskevia lisätakuita, joita Niedersachsenin osavaltio kieltäytyi myöntämästä.

Neuvottelut yksityisen sijoittajaryhmän kanssa, joka oli ilmoittanut olevansa valmis ostamaan ASL:n kokonaisuudessaan, sen sijaan onnistuivat. ASL myytiin nimelliseen yhden Saksan markan hintaan, joka Saksan viranomaisten mukaan oli tavanomainen hinta yrityksestä, jonka odotettiin tuottavan tappioita vuosina 1996 ja 1997 ja muuttuvan voitolliseksi vasta vuoden 1997 lopussa. Ostajat suunnittelivat myöntävänsä ASL:lle 10 miljoonan Saksan markan lainan kokonaan omistamansa PVV GmbH:n kautta vahvistaakseen ASL:n omaa pääomaa. Kuten Saksan viranomaiset painottivat, tämä laina oli kokonaan sijoittajien rahoittama eikä valtio osallistunut siihen millään tavoin. Sen edellytys kuitenkin oli, että Niedersachsenin osavaltio ei ottaisi pois yrityksestä siihen siirtämäänsä pääomaa.

Yrityksen luovutuksen yhteydessä Niedersachsenin osavaltio peruutti 60 miljoonan Saksan markan suuruisen yksipuolisen takuuilmoituksensa, jolla olisi turvattu ASL:n työntekijät konkurssitapauksessa, ja ilmoitti kieltäytyvänsä osallistumasta enää ASL:n rahoitukseen.

Saksan viranomaisten esittämä tuloslaskelma vahvistaa, että vuonna 1996 ASL tuotti tappioita, jotka arvioitiin 8 miljoonaksi Saksan markaksi. Liitetystä taseesta ilmeni, että vuoden 1996 loppuun mennessä ASL olisi käyttänyt koko likviditeettivarantonsa ja tarvitsisi kipeästi uutta pääomaa kattaakseen tappionsa ennen kuin se alkaisi tuottaa voittoa vuoden 1997 lopussa, kuten oli suunniteltu.

Saksan viranomaiset ilmoittivat vastauksissaan komission uuteen tietojensaantipyyntöön 22 päivänä marraskuuta ja 16 päivänä joulukuuta 1996, että yksityiset sijoittajat rahoittaisivat 10 miljoonan Saksan markan suuruisen pääomasiirron kokonaan omista varoistaan eikä valtio enää tulevaisuudessa puuttuisi yritykseen. Saksan yhtiöoikeuden mukaan ostajien myöntämä 10 miljoonan Saksan markan suuruinen laina oli sitä paitsi verrattavissa omaan pääomaan, eikä sitä sen vuoksi voitu taata ASL:n omaisuudella, joten konkurssitapauksessa se menetettäisiin peruuttamattomasti. Laina-aika oli 10 vuotta, vuotuinen korko 6 prosenttia ja kaksi ensimmäistä vuotta korkovapaita. Lisäksi Saksan viranomaiset toimittivat jäljennöksiä ASL:n hallituksen pöytäkirjoista, vuoden 1995 tarkastetusta taseesta sekä johdon kuukausikertomuksista vuodelta 1996.

VI

Perustamissopimuksen 93 artiklan 2 kohdan mukaisessa menettelyssä vahvistui komission menettelyn alussa omaksuma näkemys, että Niedersachsenin osavaltion toimenpiteet ovat EY:n perustamissopimuksen 92 artiklan 1 kohdassa tarkoitettua valtion tukea.

Niedersachsenin osavaltion tekemä 10 miljoonan Saksan markan pääomasiirto kannattamattoman toiminnan jatkamiseksi perustettavassa uudessa yhtiössä on valtion tukea, tämän komissio vahvisti jo tiedonannossaan (1) vuodelta 1984. Asiaa ei muuta se, että Niedersachsenin osavaltio ei ollut suoranaisesti omistaja, vaan Norddeutsche Landesbank vastasi kaikista vaateista, jotka omistajaan saatettiin kohdistaa. ASL:n omistaa muodollisesti zürichläinen yritys DURUM, joka on Norddeutsche Bank/Girozentralen sataprosenttisesti omistama tytäryhtiö. Norddetusche Bank/Girozentrale on julkinen yritys, jossa ovat osakkaina Niedersachsenin (50 prosenttia) ja Sachsen-Anhaltin (10 prosenttia) osavaltiot, Niedersachsenin kuntien omistama Sparkassen- und Giroverband (33,33 prosenttia) ja Zweckverband der Sparkassen Sachsen-Anhalt (6,67 prosenttia).

Sovellettaessa markkinataloudellista sijoittajaa koskevaa periaatetta (2) on pääteltävä, että tavallinen sijoittaja ei olisi toiminut samalla tavoin kuin Niedersachsenin osavaltio vuonna 1994. Molemmissa ASL:ää koskevissa konsulttien laatimissa suunnitelmissa, joita uudet omistajat sittemmin muuttivat ja jotka Saksan viranomaiset esittivät komissiolle ennen menettelyn aloittamista, kävi ilmi, että ensimmäisen kolmen vuoden aikana odotettuja tappioita ei tasattaisi seuraavina vuosina.

Yli 60 miljoonan Saksan markan yksipuolinen takuuilmoitus on myös selvästi tukea. DASA maksoi ASL:lle 80 miljoonaa Saksan markkaa vapautuakseen 92 miljoonan Saksan markan eläke- ja sosiaalimaksuista, jotka sen olisi pitänyt maksaa, jos Lemwerder olisi suljettu kokonaan. Vaikka ASL:n ja DASAn välillä ei ollut oikeudellisesti sitovaa sopimusta 80 miljoonan Saksan markan maksamisesta eikä ASL ollut oikeudellisesti velvoitettu maksamaan tätä summaa takaisin, voidaan varmuudella lähteä siitä, että työntekijät olisivat mieluummin saaneet maksuja DASAlta kuin antaneet rahat ASL:n käyttöön, elleivät he olisi olleet yksipuolisen takuuilmoituksen vuoksi vakuuttuneita siitä, että kyseisiä saatavia ei menetettäisi. Tämän vuoksi takuuilmoituksella oli selvä asiallinen yhteys mahdollisuuteen käyttää 60 miljoonaa Saksan markkaa likviditeettivarantona. Yksipuolisen takuuilmoituksen takia DASAn työntekijät eivät esittäneet välittömästi vaatimuksia DASAlle, ja DASA saattoi myöntää ASL:lle varoja, jotka sen olisi ollut annettava joka tapauksessa. Samaan aikaan ASL:llä ei ollut oikeudellista velvoitetta säästää kyseistä määrää, koska ASL:lle siirtyneet työntekijät tiesivät rahojen olemassaolosta ja sen vuoksi lykkäsivät sosiaalimaksuja koskevan suunnitelman mukaisia vaatimuksiaan. Pelastus- ja rakennemuutostukia koskevissa yhteisön suuntaviivoissa todetaan tämän osalta, että irtisanomis- ja/tai varhaiseläkekorvauksia koskevista velvoitteista, joita yrityksillä on kansallisen työlainsäädännön tai ammattiyhdistysten kanssa tehtyjen kollektiivisten tulosopimusten nojalla, aiheutuu kustannuksia, jotka yrityksen tavallisesti on maksettava omista varoistaan. Tämän vuoksi valtion osallistuminen näihin kustannuksiin, joko yritykselle suoraan suoritettavan korvauksen tai valtiollisen elimen työntekijöille suorittaman korvauksen kautta, on aina valtion tukea (3.2.5 kohta). Tämän vuoksi yksipuolinen takuuilmoitus on yksiselitteisesti valtion tukea.

ASL:n onnistuminen rakenneuudistuksessaan johtuu ensisijassa ulkoisista tekijöistä, joihin yritys ei juurikaan voi vaikuttaa, kuten dollarin vaihtokurssin kehittymisestä ja sellaisen asiakaskunnan saamisesta, joista kotimaan lentokoneasiakkaiden osuus on 75 prosenttia. Tämän vuoksi näitä tekijöitä ei voida pitää edellä mainittujen pelastus- ja rakennemuutostukia koskevien yhteisön suuntaviivojen 3.2.2 kohdan i alakohdan mukaisesti kestävän rakenneuudistussuunnitelman perustana. Tämän vuoksi komissio epäilee, pidettiinkö rakenneuudistustoimenpiteitä niiden laatimisvaiheessa ja tuen myöntämisvaiheessa riittävinä yrityksen kannattavuuden palauttamiseksi.

Toisaalta ei voida kieltää, että ASL onnistui rakenneuudistustoimenpiteiden toteuttamisessa paljon paremmin kuin sen omissa suunnitelmissa odotettiin. Saksan viranomaisten esittämät luvut vahvistavat, että vuosina 1995 ja 1996 ASL tosin tuotti tappiota, mutta kohtuullisen määrän. Vuonna 1995 tappiot olivat 14,514 miljoonaa Saksan markkaa eli 2 miljoonaa Saksan markkaa ennustettua 16,5 miljoonaa Saksan markaa alemmat ja 77,952 miljoonan Saksan markan liikevaihto ylitti omat suunnitelmat 30 miljoonalla Saksan markalla. Vuonna 1996 ASL vähensi tappionsa 7,934 miljoonaan Saksan markaan, mikä on noin 50 prosenttia alunperin 15,3 miljoonaksi Saksan markaksi arvioiduista tappioista. Myös 69,018 miljoonan Saksan markan suuruiseksi arvioitu liikevaihto ylittää alkuperäiset ennusteet 6 miljoonalla Saksan markalla. Tämän lisäksi ASL Saksan viranomaisten

(1) ETY:n perustamissopimuksen 92 ja 93 artiklan soveltaminen valtion omistusosuuksiin (EY:n tiedote 9-1984).
(2) ETY:n perustamissopimuksen 92 ja 93 artiklan sekä komission direktiivin 80/723/ETY soveltaminen julkisiin yrityksiin tehdasteollisuuden alalla (EYVL C 307, 13.11.1993, s. 3).

mukaan todella saavutti lähes tavoittelemansa hinnat, joita konsultit olivat pitäneet epärealistisina. Säästötoimiensa ansiosta ASL saattoi lisäksi vähentää kustannuksensa 125 Saksan markasta työtuntia kohden 100:aan Saksan markkaan, mikä lähenee sen palveluiden markkina-arvoa.

Tämä kehitys voi johtua tilanteen helpottumisesta lentokoneiden huoltomarkkinoilla, joiden ylikapasiteetiksi on arvioitu 25–30 prosenttia. Euroopan lentokone- ja avaruusteollisuuden kasvu oli 80-luvulla ilmiömäistä, mutta vuodesta 1990 alkaen teollisuus on ollut syvässä taantumassa, joka johtuu yleisestä talouskriisistä ja sotilasteollisuuden osalta poliittisesta liennytyksestä. Ilmailuteollisuuden varusteiden laskennallinen kulutus Euroopan unionissa laski vuodesta 1990 vuoteen 1992 14 prosenttia. Ilmailuteollisuuden ylikapasiteetti ja puolustusbudjettien jatkuvat leikkaukset vähensivät vuonna 1993 myös lentokone- ja avaruusteollisuuden toimintaa. Tuotannon arvo laski 7,4 prosenttia, kun kysyntä kotimarkkinoilla laski ja vienti väheni. Ala vähensi tuotantokapasiteettiaan tämän mukaisesti. Komissiolle toimitettujen tietojen mukaan (Panorama der EU Industrie 1995/96) lento- ja avaruusteollisuuden aiempi ylikapasiteetti näyttää vähentyneen, ja nyt odotetaan, että maailmantalouden yleinen elpyminen ja tarve korvata vanhoja lentokoneita kiihdyttää tuotannon kasvua erityisesti liikematkailuun käytettävien lentokoneiden ja helikoptereiden alalla, mistä hyötyy myös huoltoteollisuus.

ASL:n uudelleenyksityistämisen onnistuminen osoittaa myös, että yrityksen suunnitelmat olivat realistisia ja yrityksellä on todelliset mahdollisuudet päästä vuoden 1997 alkupuolella odotettujen tappioiden jälkeen nollatulokseen vuoden loppupuolella. Vaikka sijoittajat maksavat nimellisen yhden Saksan markan suuruisen kauppahinnan, ne myöntävät yritykselle 10 miljoonan Saksan markan suuruisen lainan, jonka ne rahoittavat täysin omista varoistaan, minkä Saksan viranomaiset vahvistavat. Tämän lainan ansiosta yrityksen pitäisi olla tarpeeksi vakavarainen nollatuloksen saavuttamiseksi. Saksan yhtiöoikeuden mukaan tämä laina korvaa konkurssitapauksessa oman pääoman, eivätkä sijoittajat silloin saa sitä takaisin. Tämä osoittaa sijoittajien luottavan ASL:n tulevaisuuteen ja yrityksen kannattavuuden palauttamiseen, jota varten ne olivat valmiita toteuttamaan tarvittaessa lisää rakenneuudistustoimenpiteitä. Muussa tapauksessa ne tuskin olisivat valmiita näin suureen pääomansiirtoon. Näissä olosuhteissa komission on vaikea osoittaa, että yritys ei voisi olla kannattava, tai estää yksityisiä sijoittajia ottamasta haltuunsa yritystä, jonka kapasiteetti on täysin käytössä ja jonka tuotannossa on jopa pullonkauloja.

Tämän lisäksi on otettava huomioon Saksan viranomaisten vakaa lupaus, että tulevaisuudessa julkiselta taholta ei enää anneta taloudellista tukea yritykselle. Tällä varmistetaan, että ASL toimii markkinoilla samalla tavoin kuin muutkin yritykset eikä enää vääristä kilpailua valtion taloudellisen tuen vuoksi.

Saksan viranomaisten kirjeen 6 päivältä marraskuuta 1996 mukaan yksipuolinen takuuilmoitus peruttiin, eikä se enää vaikuta ASL:n toimintaan.

Näistä syistä voidaan olettaa, että yrityksen kannattavuus palautetaan ilman valtion lisätukea.

On myös otettava huomioon, että tarkoitus oli vähentää huomattavasti huoltokapasiteettia, jonka osuus sotilaslentokoneiden alalla on 75 prosenttia ja siviililentokoneiden alalla 30 prosenttia. Siviililentokoneiden alalla vähennys oli työtunteina ilmaistuna 33 prosenttia; työntekijöiden määrä putosi puoleen. ASL:n toteuttama kapasiteetin vähennys vastaa siten markkinoilla vallitsevaa ylikapasiteettia ja jopa ylittää sen.

Sijoittajien taloudellinen riski ei ole merkityksetön valtion tukeen verratuna. Sijoittajat ottavat haltuunsa yrityksen, jonka oma pääoma on käytetty loppuun. Jos hanke epäonnistuu, sijoittajat menettävät 10 miljoonan Saksan markan oman pääoman, josta niiden on vastattava kokonaan itse.

Arvioitaessa ASL:n hyväksi toteuttettavia rakenneuudistustoimia on myös otettava huomioon, että yritys toimii alueella, jolle voidaan nyt myöntää EY:n perustamissopimuksen 92 artiklan 3 kohdan c alakohdan mukaista alueellista tukea ja jolla ASL:n kaltaisen suuren yrityksen lopettaminen lisäisi työttömyyttä entisestään ilman, että syntyisi korvaavia työpaikkoja.

Koska ASL:n kannattavuus on selvästi palautettu, kapasiteettia on leikattu huomattavasti, sijoittajien taloudellinen panos on huomattava ja koska ASL:ää tuettiin nyt ensimmäisen kerran julkisista varoista, komissio on tullut siihen tulokseen, että 10 miljoonaan Saksan markan suuruinen pääomasiirto ja sittemmin peruutettu 60 miljoonan Saksan markan suuruinen yksipuolinen takuu ASL:n työntekijöille, jotka molemmat myönsi Niedersachsenin osavaltio, voidaan hyväksyä 92 artiklan 3 kohdan c alakohdan nojalla sekä vaikeuksissa olevien yritysten pelastamiseen ja rakennemuutokseen myönnettävää valtion tukea koskevien yhteisön suuntaviivojen perusteella.

Koska lentokoneiden huollon alalla on edelleen ylikapasiteettia, tämän hyväksymisen ehto on, että ASL:ää estetään jatkossa vääristämästä kilpailua julkisten varojen avulla.

Tätä varten on varmistettava, että Saksan viranomaiset eivät myönnä yritykselle erityistä toimintatukea eivätkä tilapäistä tukea kapasiteetin lisäämistä varten vähintään viiteen vuoteen.

ON TEHNYT TÄMÄN PÄÄTÖKSEN:

1 artikla

Sekä 10 miljoonan Saksan markan pääomasiirto että sittemmin peruutettu 60 miljoonan Saksan markan yksipuolinen takuuilmoitus, jotka Niedersachsenin osavaltio myönsi Aircraft Services Lemwerder GmbH:lle (ASL), ovat laitonta tukea, koska vastoin EY:n perustamissopimuksen 93 artiklan 3 kohtaa niitä ei ennen myöntämistä ilmoitettu komissiolle.

Tuet täyttävät kuitenkin vaikeuksissa olevien yritysten pelastamiseen ja rakennemuutokseen myönnettävää valtion tukea koskevissa suuntaviivoissa asetetut myöntämisperusteet ja soveltuvat sen vuoksi yhteismarkkinoille EY:n perustamissopimuksen 92 artiklan 3 kohdan c alakohdan ja Euroopan talousalueesta tehdyn sopimuksen 61 artiklan 3 kohdan c alakohdan mukaisesti edellyttäen, että ennen 31 päivää joulukuuta 2001 Saksa ei myönnä ASL:lle erityistä tukea, jota voidaan käyttää rahoittamaan kapasiteetin lisäämistä tai kattamaan yrityksen tappioita.

2 artikla

Saksan on ilmoitettava komissiolle kahden kuukauden kuluessa tämän päätöksen tiedoksiantamisesta tämän päätöksen noudattamiseksi toteuttamansa toimenpiteet.

3 artikla

Tämä päätös on osoitettu Saksan liittotasavallalle.

Tehty Brysselissä 12 päivänä maaliskuuta 1997.

Komission puolesta

Karel VAN MIERT

Komission jäsen